

אחד בסדרים

למצפונם ולדעתם האישית. בסינאט האמריקאי כמעט ואין לעולם הצבעה בה מצביעים כל החברים הדמוקראטיים יחד וגם כל החברים הרפובליקאנים. בפרלמנט הבריטי יש מקרים תדירים מאוד של הפרדה, והציבור משתדל כי יהיו בו תמיד כמה אנשים יוצאי-דופן, היועצים כבעלי מצפון אישי מפותח, המסוגלים להשמיץ דעה אישית רעננה ומעוררת-מחשבה בין כלל הפראנצות המפלגתיות.

היו שפענו כי שקיעת-האישיות של ה"חכים" בישראל נובעת משיטת-הבחירות היחסית הנורמת למרות המנגנון על האיש. דויד בן-גוריון, בעזרת גורויו הערמוניים וכמה מיריביו היותר תמימים, אף מציע תרופה: בחירות אישיות. אולם מה יוטב למצפון הלאומי אם במקום 40 עסקני מפא"י נרצעים האומרים אמן אחרי בן-גוריון, ייבחרו לכנסת הבאה בבחירות אישיות 80 עסקני מפא"י נרצעים שיאמרו אמן אחרי בן-גוריון?

★ ★ ★

אנשים רבים מתהלכים בימים אלה בהרגשה כי אכן חזרו ימי סדום ל"ארץ זו, כי מכירת הנשק לגרמניה מוכיחה התנגדות מוסרית סופית.

איני מסכים לדעה זו (אף שאני מכבד אותה). לדעתי יכול עברי לאומי להאמין בכנות גמורה שאין פסול מוסרי במכירת נשק לגרמניה — ועדים לכך מאות אלפי הצעירים והצעירות, חניכי הארץ, המחייבים עתה בלב שלם את העיסקה. כאן עומד הרגש היתרדי הכן מול ההכרה העברית הכנה, וכנראה יד האומה העברית החדשה על העליונה.

אולם גם בלבי מקוננת ההרגשה המרכאה כי חיים אנו בימי סדום, כימי התמוטטות גמורה של ערכי המוסר בחיינו הציבוריים. התנור נותן, שמקורה בגידול הממאיר של חסרונן המפלגתי, בולטת בי עמדת כל המפלגות בפרשה זו — אומריהן ואומריהן לא.

מנהיג מפא"י גנב את דעת הציבור, פעל בניגוד להחלטה קודמת מפורשת של ה"כנסת, הסתיר מעיני העם את העניין, על אף הספקות המצפוניים העמוקים שהיו כרוכים בו, וניסה לבסוף להוכיח את צדקתו בעזרת פרוטוקול ממשלתי מופקס מאוחר.

הצינונים הכלליים והפרונטליים נאחזים ב"כנות שלא שמעו על העיסקה כשהזכירה בפעם הראשונה (לטענת בן-גוריון והפרוטוקול של מזכירי), לא עשו מאומה נגד העיסקה גם כשכבר ידעו עליה בלי כל ספק, וכך המשיכו ליהנות מן השלל המתחלק בממשלה גם כשזו פעלה נגד מצפונם.

הצינונים הכלליים והפרונטליים נאחזים ב"כנות שלא שמעו על העיסקה כשהזכירה בפעם הראשונה (לטענת בן-גוריון והפרוטוקול של מזכירי), לא עשו מאומה נגד העיסקה גם כשכבר ידעו עליה בלי כל ספק, וכך המשיכו ליהנות מן השלל המתחלק בממשלה גם כשזו פעלה נגד מצפונם.

בתום שירו הארוך על היוכוח בין הנזיר והרב, פיכם היינריך היינה את דעתו: "מי צודק? — זאת לא אדע, / אך אקבע כאן בלי כל פחד / שהרב והנזיר / מסריחים שניהם גם יחד."

★ ★ ★

אנשים הכבדים לאברהם שלא ישימדי סדום אם ימצא בה עשרה צדיקים. בכנסת השלישית לא מצאו עשרה צדיקים שיצביעו שלא על פי פקודת מפי' לנתם בשאלה מצפונית זו. רק איש אחד — ישראל רוקח — נהג בניגוד להוראת מפי' לנתו. הוא לא הצביע נגד, אך לפחות נמנע. היסלח אלוהים לכנסת השלישית בעבור צדיק יחיד זה?

ואולי נסכם את כל השאלות האלה בשאלה יחידה אחת: האם המצפון, המוסר והכנות האישית, הן מיטען אשר עסקן מפלגתי ישראלי חייב לפרוק אותו מעל עצמו, כתנאי לכניסתו לקהל הי' נבחר של חברי הכנסת?

★ ★ ★

בסדום העתיקה היה קיים, לפי ה"אגדה, מכשיר מיוחד שהבטיח את הי' קונפורמיות הגופני של הבריות. במיטת סדום המפורסמת נמדדו האנשים מידה שווה. גוף שהיה גדול מן המידה, היו קוטעים ממנו את המיותר. גוף שהיה קטן מן המידה, היו אווזים בו משני צדדיו ומותחים אותו עד הגיעו למידה הנכונה. נדמה כי התהליך המפלגתי בישראל הוא מיטת-סדום כזאת למצפון העסקנים. בעזרת מיטה זו, דואג המנגנון של כל מפלגה כי המצפון של נציגיו בכנסת יחאים בדיוק

הקיווילינגים הערביים של מפא"י כמפלגה אחת נפרדת). גורמים שונים ומשונים גיבשו את החרוב הנוכחי של מפלגות אלה. אולם אף לא אחת מהן לא קמה עד כרמי מצע הקובע כללים לגבי הי' חם לגרמניה.

אפשר, אולי, לומר כי הדת הקומוניסטית, הנותנת תשובה לכל השאלות של המאמץ, גימ, עונה גם על שאלת גרמניה. לפי חזון משיחי זה, כל אשר טוב לברית המועצות טוב לאנושות, ולהיפך. מכיון שזיון גרמניה רע למוסקבה, הוא רע ל"אנושות. על כן לא ייתכן מחלוקת על שאלה זו בין חברי מקי"י. אך האם זה הדיון גם במפלגות האחרות?

הצינונים הכלליים, המאוחדים כמעט ב"אופן בלעדי מסביב למצע כלכלי, ושאין להם תשובה מוסכמת על שום שאלה אחרת בעולם — האם יתכן כי לא היו ביניהם

בכל השאון וההמונה של השבוע האחרון, היתה רק עובדה אחת, החיבת לעזע אדם הגון עד למעמקי הנשמה. על סדר היום עמד אישור עיסקת-הנשק עם גרמניה. הגיעה שעת ההכרעה. עיני האומה כולה היו נשואות אל 108 האנשים והנשים שהתכנסו באולם הכנסת.

בעד העיסקה הצביעו 57 איש — כל אנשי מפא"י, הפרוגרסיבים, הצינונים הכלליים והקיווילינגים הערביים של מפא"י, שנכחו באולם, מלבד אחד.

נגד העיסקה הצביעו 45 איש — כל אנשי חרות, הדתיים הלאומיים, אחדות העבודה, מפ"ם ומק"י.

נמנעו מהצבעה שישה איש — ובכלל זה כל חמשת חברי אגודת-ישראל ופועלי אגודת-ישראל.

העובדה המזעזעת ביותר בהצבעה זו אינה עצם התוצאה. יבור אדם להסכים עמה אי להתנגד לה, בהתאם להשקפתו הכנה. הי' עובדה המזעזעת היא כי מבין 108 חברי-הכנסת שנכחו באולם, 107 הצביעו בשאלה זו בדיוק כפי שי' נקבע במרכזי מפלגותיהם.

★ ★ ★

והי תופעה מחרידה. אם יש זי' כרוך במדינה, הרי זאת העובדה אשר תיזכר, כאשר ידובר בימים שיבואו, על הכנסת השלישית: בשאלת זיון גרמניה כי נשק ישראלי, נמצא רק איש אחד מבין 108 שהצביע שלא בהתאם להוראת מפלגתו. לא היתה זו שאלה פוליטית. היא לא נגעה למלחמת-מעמדות, גם לא לחלוקת השלל של השנורקראסיה הצינונית. היא אינה קשורה לשום נקודה שהועלתה עלידי המפלגות המיוצגות בכנסת, וגם לא בקחי' היסוד של הממשלה.

היתה זאת שאלה מצפונית טהורה.

אזרחי ישראל כולם מפולגים בשאלה זו לשני מחנות טבעיים.

אותם המאמינים בכל נימי נפשם ש"אספקת נשק לגרמנים היא תועבה ממש, חילול זכר שישה מיליוני יהודים שנשבתו, ואותם המאמינים כי עם הקמת מדינת ישראל נפתח פרק חדש, וכי הרגשות המוצדקים של העבר אינם צריכים להנחות את מעשי המדינה.

זוהי שאלה הנוגעת למצפוננו של הפרט. היא ענין לרגש של הי' פרט, להשקפת-העולם של הפרט, לתחושה הלאומית של הפרט. היא אחת מאותן השאלות אשר הפרט חייב להכריע בהן כשהוא לבדו עם עצמו — או, אם להשי' תמש בלשון דתית, כשהוא עומד לבדו מול הבורא.

לכן לא ייתכן חיכוך אמיתי וכן על שאלה זו בין אומריהן לבין אומריהן לאו. יכול להיות ויכוח על פרטים. בין מצדיקי העיסקה מבחינה מצפונית, יכול להיות וי' כוח אם היא גם כדאית מבחינה פוליטית. אולם תחושת-היסוד עצמה אינה ניתנת לויכוח. כאן חייב כל אחד לומר, באופן ספונטאני ועצמאי, כן או לאו.

אומרי הלאו רשאים לצטט במקרה זה את הפסוק של גי'ת: "אם לא תרגיש זאת, לא תבין זאת לעולם." ואילו אומרי ההן יכולים לטעון, באותו צדק, כי אין הם יכולים לכפות על עצמם הרגשת-שנאה ש' אין הם מרגישים בה בהמת.

כאן חייב לדבר המצפון. ולברו.

★ ★ ★

הנה, הפלא ופלא — נסתבר במפי' תיע כי המצפון פועל אצל מנהיגי יש' ראל במקביל להוראות מרכז המפלגה. אלו' הים, שנטע את הרגש בלב חברי הכנסת, דאג לחלל אותו בדיוק לפי מפתח מפלגתי. מאז ימי בראשית, לא היה עוד פלא כזה. 11 מפלגות מיוצגות בכנסת זו (אם להחשיב את זד

האיש שהפר הוראות מפלגתו

למידה המותרת — בל יהיה גדול או קטן מדי. כך נוצר דגם אחיד לכל מפלגה.

השאלה היא רק: אם כן, לשם מה לנו בכלל 120 חברי-כנסת, שאנו משלמים ביד רחבה את משכורותיהם ואת הוצאות טי' ליהם בעולם? האם בימים אלה של ייעול והסכנון אין זו הוצאה מיותרת לגמרי?

הן די בכנסת, המורכבת מ-11 מזכירי מפלגות, שכל אחד מהם ישימץ את ההחלטה האחרונה של מרכז מפלגתו ויריש את ידו בהתאם לכך? ידו המורמת של נציג מפא"י, למשל, תהיה שחה 40 קולות (רק של היהודים, כי כדאי שיהיה גם ח"כ ערבי, למען הרושם הטוב של התצלומים שישלחו לחו"ל). ידו המורמת של נציג חרות תהיה שחה 15 קולות.

הנוהל הפרלמנטרי יהפוך, איר פוא, לפעולה פשוטה של חשבון יסודי, תוך קיומם רצוניים כי' שגם בעולם פרלמנטים שאינם מיתורים.

בפרלמנטים אלה מצביעים הח"כים בהתאם

אף שני אנשים שהעיסקה עם גרמניה לא

החרידה את מצפונם? הפרוגרסיבים, אותם אבירי ההגינות-המקצועית, שכה רבים מהם באו מגרמניה — האם בין כל רבבות חברי מפלגתם לא היה אחד שהאמין כי העיסקה "בלתי-מוסרית"?

אחדות-העבודה ומפ"ם, המונות בין חב' ריהן צברים רבים הסוגרים לפולחן הבלעדי של אליל הבטחון — האם לא היה בהן אף איש אחד שסבר כי עיסקת-הנשק היתה נכונה ומוצדקת?

או מפא"י — האם אין בין 265 אלף האנשים, שהצביעו בעדה בבחירות ההסתדרותיות, אין אחד אשר הולק בשאלה מצפוןית עמוקה זו על דעתו של האחיד-בדורו? האם אין אף דילגואטי אחד שאלוהים אמר לו שחובתו להימנע בהצבעה — והאם אין אף אגודאי אחד שאותו אלוהים אמר לו שאסור לו להימנע?

בין כל אנשי חרות, האם לא היה אף איש אחד שסבר כי למען שר צבאות יש' ראל והידידות בין אדונאר ודה-גול יש להצביע בעד — כשם שלא היה אף קויד לינג ערבי אחד של מפא"י שסבר כי בשאלה מצפונית עמוקה זו מוטב לו להימנע?